

De laatste zin uit het citaat roept bij mij een vraag op: waarom zijn *bouten* en *gouden* oorspronkelijke vormen en *porseleinen/hermelijnen* afgeleide? In welk opzicht is een hermelijnen muts afgeleider dan een bonten of een kanten muts? Denkt De Jong soms dat *-lijn* in *hermelijn* zelf al het achtervoegsel is van het stoffelijke bijvoeglijk naamwoord?

Het lijkt aardig, dat artikel van De Jong. En het is het ten dele ook wel. Ik zou hem alleen willen adviseren zich voortaan bij het heden te houden.

Tweeslachtigheid

Prof. A. B. Frielink – Amsterdam

De onzekerheid of een zelfstandig naamwoord een de- of een het-woord is, lijkt me geleidelijk aan toe te nemen. Uit – overigens gerenommeerde – kranten en tijdschriften noteerde ik de volgende voorbeelden:

– Het scala van . . . Hoewel de laatste druk van de grote Van Dale alleen vermeldt *v(m)* (Koenen zegt: *v(m)* en *o*), leest en hoort men al een aantal jaren niet anders dan *het*. Ik moet zeggen dat 'de grote scala van mogelijkheden' mij ook vreemd in de oren klinkt.

- . . . verkoop van het inventaris . . .
- Dat paraaf . . .
- . . . het respons . . .
- . . . het doolhof . . .
- . . . het financiële doolhof . . .
- . . . het hoge brancard . . . ; . . . een ander, laag brancard . . .
- . . . het bit . . . (voor 'binary digit')
- . . . het eigendom berust bij . . .

Zou dit een aanwijzing kunnen zijn dat over een aantal jaren het Nederlands in dit opzicht meer op het huidige Engels zal lijken? Voor nieuwe woorden wordt vaak (ook door Van Dale) *het* gekozen.

Vergelijk: de haar-ziekte

Naar het mij voorkomt, is er ongetwijfeld sprake van een verandering in het taalgebruik aangaande het verschijnsel dat Charivarius ooit de *haar-ziekte* noemde: zowel m-woorden als het-woorden worden door de spraakmakende gemeente vrij algemeen gezien als 'vrouwelijk', indien met deze

Gezocht Namen van planten

Dr. D. O. Wijnands – Vakgroep Plantentaxonomie Landbouwwuniversiteit Wageningen

In 1669 verscheen *Den Nederlandtsen Hovenier* van Jan van der Groen, de hovenier van Willem III, prins van Oranje. Dit boek geeft inzicht in de op het einde van de zeventiende eeuw gekweekte nuts- en sierplanten. Dat is van belang voor de geschiedenis van de Nederlandse tuinbouw en in het bijzonder voor de beplanting van een onlangs gereconstrueerde prinselijke tuin, die van het Rijksmuseum paleis Het Loo in Apeldoorn.

De interpretatie van de plantennamen die Van der Groen noemt, levert problemen op. Hij gebruikt vooral Nederlandse namen, en die zijn – net als wetenschappelijke namen – aan verandering onderhevig. Herhaaldelijk staat de argeloze lezer op het verkeerde been: zijn Theunis-bloem is onze Grote Afrikaan, zijn Scorzonera onze Paarse Morgenster, en zijn Bocxbaert onze Schorseneer.

In 1988 zal een facsimile van *Den Nederlandtsen Hovenier* verschijnen bij uitgeverij Matrijs te Utrecht, met enig commentaar om de tekst toegankelijk te maken. Sommige namen gaven pas na lang zoeken hun betekenis vrij. Onder *aerd-roosen* blijkt de Franse roos verstaan te worden, en *hofbloemen* was de naam voor Sleutelbloemen. Er resten nog enkele van de 900 planten zonder interpretatie. Graag roep ik de hulp in van de lezers van Onze Taal die uit hun ervaring met laat-zeventiende-eeuwse teksten de

betekenis van de volgende plantennamen kennen:

- Bakelaer (onder de lauwerierboomen)
- Vlaemsche lauwerier
- Morleyne-roosen
- Camelot-roosen
- Martelaers-bloemkens (gele enkele, gele dobbele en witte)
- Hyacinthen Comuyn (roode, blauwe en witte)
- Cyclamen oft Verckens-broodt met wortel (bleecke, paerse en roode; de Cyclamen met knol zijn de huidige Cyclamens)
- Martagon Calvarium
- roode Haringh Lelien
- Vossekullekens en Hanekullekens (Orchideeën)
- Irias Vleermuys (een bol-iris)
- Devatium Barbatum (bloemen geel met zwarte binnenkant).

Van één soort geef ik de beschrijving. **Martelaers-bloemkens.** Dese zijn twee soorten van gele, de enkele en de dobbele bloemen: de gele dobbele zijn hier weynigh, sy worden van stecken oft in-legghen voort-ghequeect, en moeten des Winters in eenen pot in huys ghedaen worden, op een drooghe lochtachtighe plaets, maer de witte set-men voort van plantjes, oft scheutjes, die ter zijden uyt-komen, dese setten wel voort, en willen des Winters wel buyten staen: de bloemkens droogh afghesneden zijnde, konnen langhen tijd goet blijven.

woorden een collectiviteit of een institutie wordt aangeduid, soms ook als het abstracta betreft. Dientengevolge wordt er met *zij* (of *ze*) en *haar* naar verwezen:

- . . . zou ons land een meer voor-aanstaande positie in de wereld moeten innemen dan ze nu doet.
- Het instituut (. . .) heeft haar leden-tal uitgebreid . . .
- . . . omdat de gemeenteraad in haar besluitvorming . . .

Het gebeurt nogal eens dat schrijvers (bijv. notulisten) sterke weerstand hebben tegen verandering van *zij* en *haar*

in *hij*, *het*, *hem* en *zijn*, waar dat volgens de traditionele regels zou behoren te geschieden. Zo vindt men 'De Staat en zijn onderdanen' vreemd klinken.

Er is wel eens geopperd dat het 'haar'-gebruik een gevolg zou zijn van de omstandigheid dat zovele instituties met v-woorden benoemd worden. Deze verklaring lijkt me te simpel en bevredigt mij daarom niet. Wordt eigenlijk naar deze en soortgelijke ontwikkelingen van het taalgebruik systematisch onderzoek gedaan?